

“Veiligheidsrisico primair punt van zorg”

Eén van de jongste waterschappen in ons land is Waterschap Hollandse Delta in Ridderkerk, belast met het waterbeheer en de dijken in het zuidelijk deel van Zuid-Holland. Een apart taxibusje brengt de bezoeker van het NS-station Barendrecht naar het Waterschapshuis langs de A15 aan de rand van een groot bedrijventerrein. De ruimte om het gebouw verbeeldt de taken van het waterschap: een strakke gecultiveerde polder, met een geploegde akker (het parkeerterrein), een waterstrook als natuurlijke omgeving, met een gebouw als verbinding tussen beide. De eerste dijkgraaf van dit waterschap is Jan Geluk. Hierbij het verslag van een gesprek met hem, net terug van de marathon van New York, volbracht in 4 uur, 5 minuten en 45 seconden. Geen geringe prestatie voor iemand van 60 jaar.

Kunt u iets vertellen over het ontstaan van Hollandse Delta?

“Hollandse Delta beslaat het Eiland van Dordrecht, de Hoekse Waard, IJsselmonde, Voorne-Putten/Rozenburg en Goeree-Overflakkee. Het is in 2005 ontstaan uit een fusie van vier waterschappen en het overeenkomstige deel van het vroegere zuiveringsschap. Nadat een nieuw bestuur was gevormd, heb ik gesolliciteerd op de advertentie voor een dijkgraaf, ben benoemd en in juli 2005 aangetreden. Ik kende de waterschapswereld van huis uit. Mijn vader was dijkgraaf van Waterschap Schouwen-Duiveland en heeft ook in het bestuur van de Unie van Waterschappen gezeten. Van dat waterschap ben ik zelf ook algemeen bestuurslid geweest. Toen ik solliciteerde, was ik zeven jaar lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer met onder andere de portefeuille water.”

Zullen wij eerst uw levensloop doornemen?

“Ik ben in 1950 geboren in Schuddebeurs op Schouwen-Duiveland, in Zeeland dus. Schuddebeurs ligt midden op Duiveland, op een zandrug tussen de oude kreken, in de bossen. Een plaats die in 1953 droog gebleven is. Mijn vader had daar een akkerbouwbedrijf van 190 hectare. In 1969 heb ik eindexamen gedaan op de Hogere Landbouw School in Dordrecht, daarna heb ik vijf jaar over de wereld gereisd, overall gewerkt en kennis en ervaring opgedaan. In Noorwegen ontmoette ik mijn vrouw. Met mijn HLS-diploma had ik ook in Wageningen kunnen gaan studeren. Ik heb dat overwogen, maar ik was op dat moment het studeren beu en ben dus de wijde wereld in getrokken. Achteraf heb ik daar wel eens spijt van gehad. Ik heb later nog een certificaat Rechten aan de Open Universiteit gehaald, maar zo'n keuze maak je als je jong bent.”

“In 1974 kreeg mijn vader hartproblemen en ben ik versneld op de boerderij gekomen. Ik was actief in de landbouworganisaties, in het waterschap, zoals ik al zei, en in de politiek. Van 1986 tot 1991 heb ik voor de VVD in de Staten van Zeeland gezeten.”

“In 1993 kreeg ik zodanige rugklachten dat ik het werk op ons bedrijf door anderen moest laten doen en heb toen voor Cebeco International projecten in de voormalige Sovjet-Unie ontwikkeld, met name in Kazachstan en Oezbekistan.”

Wat voor projecten waren dat?

“Projecten voor de teelt en levering van aardappelen, suikerbieten en grove tuinbouwproducten, die verkocht werden aan de centrale overheid in die landen. Wij zetten ze op en begeleidden ze; we zorgden niet voor de afzet. Nu was het ook weer niet zo vreselijk moeilijk om daar succes te boeken. Als je in Nederland een opbrengst van 50 à 60 ton per hectare haalt en daar 15 ton per hectare gewoon is, kom je al gauw boven dat opbrengstniveau uit. Toen ik dat vijf jaar gedaan had, heb ik in 1996 een eigen bedrijf opgezet. Ik heb projecten voor de Europese Unie gedaan, bijvoorbeeld het leveren van graan aan Tadzjikistan, een hulpproject in een crisissituatie daar. Via de contacten die ik in Kazachstan had opgebouwd, liepen zulke leveringen.”

“Eind 1997 kwam de vraag of ik op de lijst van de VVD voor de Tweede Kamerverkiezingen wilde staan. Ik kwam vrij hoog op de lijst en ben vanaf 1998 lid van de Tweede Kamer geweest, in de eerste jaren met Bolkestein als fractieleider. In 2002 ben ik er vijf maanden uit geweest toen de LPF zijn grote verkiezingswinst geboekt had. Toen de regering met de LPF erin gevallen was, ben ik weer in de fractie gekomen. Een interessante periode, ook binnen de VVD, met eerst het uitreden van Hirsi Ali en later dat van Wilders.”

Hebt u als Kamerlid dingen bereikt?

“Ik had de portefeuilles ruimtelijke ordening, landbouw en water. Toen ik benoemd was in 1998, hadden we die zware regenval die vooral in het Westland en op Voorne-Putten voor veel overlast zorgde. Ik heb voorgesteld dat het mogelijk zou worden een weerrisicoverzekering af te sluiten. Dat is later ook tot stand gekomen. Ik heb aandacht gevraagd voor het plan Waterman, het opspuiten van zandduinen in de vorm van rillen voor de

kust tussen Hoek van Holland en Scheveningen. Later kwam het plan van de huidige Zandmotor. Een vorm van 'bouwen met de natuur', zoals Waterman beoogde. In de sfeer van de ruimtelijke ordening diende ik de vereveningsmotie in: bouwen in groene gebieden compenseren met de aanleg van groen elders. 'Groen voor rood' dus en de kosten van dat groen door rood laten betalen. Het principe: voor wat, hoort wat.”

“De Watersnoodramp van 1953 heb ik als klein kind meegemaakt, de evacuatie, het beeld van de boerderij van mijn grootvader, die onder water stond. Ook de hele wederopbouw in de jaren daarna tot en met de Deltawerken. Mijn vader is lang dijkgraaf geweest, van 1956 tot 1982. Ik heb dit vak dus echt met de paplepel ingegoten gekregen. Het verbaasde mij dan ook dat er in de Kamer nauwelijks gereageerd werd toen uit de eerste toetsing van de hoogwaterbescherming bleek dat er van alles mis was. Dat veranderde pas nadat Kathrina New Orleans verwoest had.”

Wat zijn hier uw punten van zorg?

“Dat is primair het veiligheidsrisico. Werkte de Maeslantkering als wij die nodig hebben? Een eerste risicoanalyse kwam uit op een faalkans van 1:8. Dat was een gevolg van zwaktes in het besturingssysteem: gevoeligheid van de software, de hoeveelheid brandstof voor de noodstroomvoorziening, etc. Inmiddels is de faalkans teruggebracht tot 1:100. In het ontwerp was echter uitgegaan van 1:1000. Daar zit dus nog steeds een factor 10 tussen. Wat gebeurt er als bij aanhoudende noordwestenwind en hoog water in de rivier de kering langere tijd dicht moet? Waar kan het rivierwater dan naartoe?”

“Ik ben geen doemdenker, maar wij moeten het veiligheidsrisico niet onderschatten. We beheren 351 km hoofdwaterkering. Bij de tweede toetsing bleek 60 km niet aan de eisen te voldoen. Die versterken we nu. Bij de derde toetsing kwam daar nog een kilometer bij. We voelen ons veilig achter de dijken, maar die dijken vragen voortdurend om aandacht. Ze klinken in, normen worden bijgesteld, etc. Daarom zijn waterschappen

Jan Geluk

zo wezenlijk. Zij zijn goed geëquipeerd met deskundige mensen die verstand hebben van waterzaken. En door de opschaling van de laatste jaren zijn het krachtige overheden geworden. Je kunt die taak niet aan gemeenten of provincies overlaten."

Voor de Kamerverkiezingen waren vele partijen voor het opheffen van de waterschappen.

"Binnen de VVD is daarover ook de nodige discussie gevoerd. VVD-leden van colleges van Gedeputeerde Staten waren eerst ook voor opheffen. Uiteindelijk werd het partijstandpunt: waterschappen handhaven. Ook binnen het CDA is het standpunt bijgesteld. In het huidige regeerakkoord is vastgelegd dat de waterschappen blijven bestaan. Wel wil de regering de directe verkiezingen vervangen door indirecte. Ons algemeen bestuur is daar tegen. Dat is voorstander van een directe betrokkenheid van de burger bij zijn waterschap. Degenen die belasting betalen, moeten ook direct zeggenschap kunnen hebben. Je krijgt dan de discussie over het opkomstpercentage dat rond de 23 procent lag. Als we bij de komende verkiezingen voor de Provinciale Staten een opkomstpercentage van bijvoorbeeld 30 procent halen, gaat men toch ook niet voorstellen de provincies op te heffen? Belangrijk is de beeldvorming en die is nog altijd niet positief genoeg."

"In de regeringsverklaring staat ook dat het waterbeheer doelmatiger moet. Daar zijn we druk mee bezig. Waterschap Hollandse Delta heeft dat vastgelegd in het bestuursakkoord dat we met de gemeenten gesloten hebben. We zijn nu met 25 waterschappen, allemaal krachtige bestuursorganen, we worden serieus genomen, we stralen eenheid uit, we hebben ideeën die ertoe doen. Daar ben ik tevreden mee en ook trots op."

De Telegraaf had de stijging van de waterschapsheffingen onlangs pregnant op de voorpagina.

"De lasten voor de burger zijn een permanent punt van zorg. Aan de ene kant zijn we druk bezig met bezuinigingen, maar we moeten ook onze verplichtingen nakomen. Het op hoogte brengen van de dijken, dat naast de zorg voor schoon en voldoende water een kerntaak van de waterschappen is, vraagt om investeringen die de kapitaallasten doen stijgen. Dat kan niet anders. Daarnaast zijn we nog steeds bezig met verder opschalen, zoals samenvoegen van laboratoria en samenwerken op ICT-gebied in Het Waterschapshuis. We hebben veel contacten met de gemeenten om door afstemming van riolering en zuivering, maar ook van dijk- en wegbeheer, de maatschappelijke kosten voor de burger zo laag mogelijk te houden. Belangrijk is dat je samen aan de burger laat zien wat je bespaart."

Wat speelt er in Nederland verder naast veiligheid?

"Tweede punt is het creëren van voldoende waterberging in de stedelijke omgeving, maar ook in het landelijk gebied waar vaak veel sloten zijn gedempt. Met name in Rotterdam en Dordrecht zijn we daar met de gemeenten volop mee bezig. Het kost veel, ieder betaalt zijn deel. Maar het speelt in alle 22 gemeenten in ons gebied. Hier is overal veel economische activiteit. We kunnen niet hebben dat bij zware regen de boel onder water komt te staan. Dan schiet je als waterschap tekort. Maar de lasten gaan daardoor wel omhoog."

"Derde punt is de zuivering Dokhaven in Rotterdam-Zuid die sinds 1986 functioneert en ontworpen is aan de hand van de eisen die toen gesteld werden. Hollandse Delta haalt 50 tot 60 procent stikstof- en fosfaatverwijdering. We moeten nog steeds naar 75 procent verwijdering. Onder de grond uitbreiden gaat niet, dus wij moeten tot innovatie zien te komen zonder de gehele installatie te renoveren. Dat proberen we nu met het innovatieve Anammox-systeem te bereiken, in combinatie met verbetering van de energiehuishouding van de installatie."

Verwacht u nog verdere opschaling?

"In Zuid-Holland niet. Waterschap Hollandse Delta is nu zes jaar onderweg. We zijn nog steeds bezig met het absorberen van de winst uit de fusie van 2005. Als je die tijd niet neemt, haal je het rendement wat in een fusie zit, er niet uit. Bovendien moet je als waterschap aanspreekpunt zijn voor de burger in jouw streek. Dat vraagt in principe om niet te grote eenheden, een eeuwig dilemma dus. Waterschap Hollandse Delta is 24 uur per dag, zeven dagen in de week, zowel telefonisch als via internet bereikbaar voor de belastingbetaler. Met bijvoorbeeld onze auto's zijn wij zichtbaar in de regio, maar je moet ook als mens zichtbaar zijn. Dat wordt steeds moeilijker. Regionale kranten vallen weg, het lezen wordt minder. Maar we kijken voortdurend hoe we mensen wel kunnen bereiken, bijvoorbeeld door Twitter. Ook voor de gemeenten is dat een probleem, om over de provincie nog maar te zwijgen. Je kunt ook opschalen in de samenwerking. Je zou kunnen denken aan één landelijke projectvoorbereiding."

"Ook zullen we verder moeten zien te komen

"Bestuurders waterschap moeten zichtbaar zijn in de regio"

in bedrijfsmatig werken. De overheid zal wel moeten, gezien alle bezuinigingstaakstellingen. Het rapport van de Feitencommissie Doelmatig Beheer Waterketen geeft mogelijkheden aan."

Dat rapport richt zich op het beheer.

"In het programma Zuiveren, één van onze kerntaken, is bijvoorbeeld veel ervaring met onderhoud. Die kun je ook weer benutten in andere systemen. Voor mij ligt de kracht van het waterbeheer toch vooral in het samen doen. Met andere waterschappen, maar ook met de andere overheden. Dat hebben waterschappen ook altijd gedaan. Wel op basis van deskundigheid. Je ziet bij de NS hoe het fout kan gaan als je die niet in de pot van je organisatie hebt. Ik heb als jonge boer zelf sloten geschoond, ik weet uit de praktijk het belang daarvan. Die ervaring draag je je hele leven met je mee."

Maarten Gast